

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.14, april 2019

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Kirsten Vad

Tilsyn ved ph.d. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstreddegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

Kong Christian-Frederiks Hylding i Danske Samfund

ved Vibeke A. Pedersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Danske Samfund
- 3 Talen
  - 3.1 Fædreland og modersmål
- 4 Digtet
  - 4.1 Odin og Odense
  - 4.2 Dansk sprog og nordisk litteratur
  - 4.3 Form
- 5 Grundtvig, kongedømme og Danske Samfund
- 6 Anvendt litteratur

1 Anledning

Den danske konge, Frederik 6., var død den 3. december 1839. Egentlig skulle Grundtvig have holdt en tale i foreningen Danske Samfund samme aften, men det var ham umuligt, da dødsfaldet havde gjort stort indtryk på ham (s. 3). I stedet holdt han ugen efter, 10. december, en tale med et indlagt digt til den nye konge, Christian 8., tidligere prins Christian Frederik (deraf også overskriftens dobbeltnavn og ordspillene i strofe 6). Han var ikke en direkte efterkommer af Frederik 6., der kun havde døtre, men søn af arveprins Frederik, som var halvbror til Frederik 6.'s far, Christian 7. Den afdøde og den nye konge var således halvfætre.

2 Danske Samfund

Foreningen Danske Samfund var blevet dannet tidligere på året og officielt stiftet den 14. maj 1839. Blandt grundlæggerne var bl.a. Grundtvig, Frederik Hammerich, Orla Lehmann, P.C. Kierkegaard og den daværende student Frederik Barfod. Foreningens formål var at holde oplysende foredrag og fremme danskheden. Ideen til at oprette foreningen var opstået, efter at Grundtvig i halvtredsåret for stavnsbåndets løsning i 1838 fra juni til november havde holdt offentlige – og meget velbesøgte – forelæsninger på Borchs Kollegium i København (Lundgreen-Nielsen 1994, s. 101). I forlængelse heraf var han fortsat med private foredrag for prinsesse (senere dronning) Caroline Amalie, hendes hofdamer og enkelte andre kvinder fra marts til maj 1839 (*Bibliografien 2*, s. 137).

Inspireret af foredragene på Borchs Kollegium havde blandt andre Barfod i april 1839 opfordret Grundtvig til at være med til at danne den forening, der trods andre navneforslag fra Grundtvigs side fik navnet Danske Samfund. Der var møde i foreningen hver tirsdag aften, og i det første år, som Grundtvig betragtede som et prøveår, holdt han de fleste foredrag (*Bibliografien 2*, s. 137). I modsætning til, hvad der dengang almindeligvis var skik ved afholdelse af foredrag, var det meningen, at foredragsholderen i Danske Samfund skulle gå i dialog med tilhørerne og svare på deres spørgsmål.

For Grundtvig var foreningen først og fremmest national og folkelig, ikke politisk (Johansen 1955, s. 92). Alligevel havde kongen som regel blandt tilhørerne anbragt politiagenter eller spioner, som på højeste sted skulle rapportere om sindelagstilkendegivelser. For yderligere oplysninger om foreningen, se Lundgreen-Nielsen 1994 og [indledningen til Grundtvigs artikel "Det Danske Samfund" her](#).

3 Talen

Grundtvig havde meget at være den afdøde konge taknemmelig for. Først og fremmest havde Frederik 6. været hans største mæcen og understøttet ham i flere omgange, fx i forbindelse med de store oversættelsesprojekter af Saxo og Snorre i 1818-1823 og de tre Englands-rejser i 1829-1831. I Grundtvigs øjne var kongens økonomiske støtte ikke blot en støtte til Grundtvig, men også til det, der var mindst lige så vigtigt, nemlig genoplivelsen af Nordens ånd. Hertil hørte "at opfriske Kundskaben om de forbigangne Tider og oplive den ægte Danskhed i Tænkemaade, i Tankegang og Tungemaal" (s. 3 f.). Dette var samtidig i overensstemmelse med Danske Samfunds overbevisning og hovedformål.

Det er Grundtvigs håb, at den nye konge vil fortsætte i sin forgængers fodspor på dette punkt. Allerede i 1818 havde Grundtvig ved et tilegnelsesdigt appelleret til prinsens velvilje, idet han var kendt som en rundhåndet mæcen. Grundtvig minder tilhørerne om dette ved at citere strofe 15 fra tilegnelsesdigtet til netop prins Christian Frederik forrest i oversættelsen af Snorres *Heimskringla* (Snorre 1818, s. [IX]).

3.1 Fædreland og modersmål

Grundtvig ønsker inderligt, at den nye konge vil overtage den afdødes såvel

økonomiske som moralske understøttelse af tiltag, der kan fremme modersmålsdyrkning- og undervisning (s. 9 f.). Han mener, at modersmålet er velegnet til at fremkalde positive følelser for konge og kongedømme, ved at “vække den slumrende Fædrelands-Kiærlighed og udvikle Folkets Ungdom i en ægte dansk, naturlig Retning” (s. 9).

4 Digtet

Efter talen læste Grundtvig det digt op, han havde skrevet til lejligheden, foreningen Danske Samfunds “første Møde i Kong *Christian* den *Ottendes* Dage” (s. 10). Digtet betoner de danske kongers lange og ubrudte slægtshistorie og fører kongelinjen helt tilbage til hedensk tid. Dette understreges ikke alene af, at Grundtvig lader de danske konger være af skjoldungeslægt (strofe 5-6), men især af, at overgudeparret Odin og Frigg i digtet optræder som en slags kongepar, og dronningen bliver en form for inkarnation af Frigg: “*Friggas* Liv / Forklares i *Caroline*” (strofe 13). Gudeparret er omgivet af bl.a. Mimer, der symboliserer klogskab, digterguden Brage og endelig Saga, som hos Grundtvig altid er historieskrivningens muse. De historiske rødder, der rækker langt tilbage, fremstilles også ved hjælp af figurer fra det kongelige våbenskjold: de himmelblå løver (strofe 5) og løvernes gyldne hjerter (strofe 15; hjerterne er dog røde på gylden bund). Dronningen forbindes med den middelalderlige dronning Dagmar (strofe 12), mens Grundtvig søger at forpligte den nye konge til at leve op til forgængeren, Frode Fredegod (strofe 4 og 8).

4.1 Odin og Odense

Overguden Odin, der spiller en fremtrædende rolle i digtet igennem, kaldes konsekvent for Oden, formentlig for at tydeliggøre forbindelsen til Odense, der betyder Odins vi eller helligdom, og hvor kronprinsparret havde tilbragt en stor del af deres liv, eftersom Christian Frederik siden sin udnævnelse til guvernør over Fyn og Langeland i 1815 havde boet på Odense Slot med sin anden hustru, Caroline Amalie. Det er denne periode, der hentydes til i strofe 7, som også spiller på, at den daværende prins betimeligt nok både havde Frederik og Christian i sit navn, så han kunne følge efter såvel en kong Frederik som en kong Christian uden at lave om på kongerækkens skift mellem de to navne (strofe 6).

4.2 Dansk sprog og nordisk litteratur

Digtet betoner også det danske sprog og den danske eller nordiske litteratur, idet hentydninger til enkelte digterværker indgår i strofe 17-19. Dette skal formentlig understrege den betydning, Grundtvig mener, at den afdøde konge har haft netop for den nordiske litteratur. Det drejer sig om allusioner til Grundtvigs egen “Blomstre som en Rosen-Gaard” fra 1837 (strofe 17), Laurids Koks *Danmark, dejligst Vang og Vænge* (strofe 18) og endelig en allusion til *Trymskvadet* (eller *Hammerhentningen*; strofe 19).

Desuden alluderer digtet til en anden af Grundtvigs kongstanker. Under betegnelsen “*Skolen for Livet*” (strofe 16) fremhæves nødvendigheden af en dansksproget højskole, dvs. højere læreanstalt eller universitet, hvor undervisningen skulle foregå

på modersmålet, og hvis oprettelse ville styrke båndet mellem kongen og folket.

4.3 Form

Grundtvig læste digtets 21 strofer op. Det var ikke tænkt som fællessang — i modsætning til mange af de digte, han i tidens løb fik skrevet til Danske Samfunds møder. Rytmen i de syvlinjede strofer er daktylisk-trokæisk med rimfølgen ababcc. Syvende og sidste vers er således uden rimmakker, hvilket lader stroferne stå ligesom uafsluttede. Dette kan læses som en illustration af den afventende situation, landet befandt sig i med den gamle konges død og den nye konges tiltrædelse, hvor alle muligheder står åbne.

5 Grundtvig, kongedømme og Danske Samfund

Grundtvig havde i årene 1829-1831 fået øjnene op for, at mere frihed for befolkningen ikke nødvendigvis var af det onde. Så selv om Danske Samfunds formål først og fremmest var “ved mundtlige og gjensidige Meddelelser at oplive og befæste den ejendommelige Folkeaaand i Danmark” (en samtidig bladudtalelse, her citeret efter Johansen 1955, s. 92), udvidede foreningens emner sig efter 1843, hvor Grundtvig ophørte med at være formand, gradvist i retning af mere (nationalliberale) politiske emner. Her i 1839 møder vi den kongetro Grundtvig, der ser positive muligheder i kongeskiftet.

6 Anvendt litteratur

- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954).
- Grundtvig, N.F.S (1837) “Blomstre som en Rosen-Gaard” i *Sang-Værk til den Danske Kirke*, bind 1:1, s. 330-334. København.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4. København.
- Johansen, Steen (1955) “Om dannelse. Tale af N.F.S. Grundtvig i ‘Danske Samfund’ 4. maj 1841” i *Grundtvig-Studier*, s. 86-93. København.
- Kok, Laurids Olufsen (1695) “Om Tyre Danebod” [Danmark, deiligst Vang og Vænge], i Peder Syv (udg.) *Et Hundrede Udvalde Danske Viser, Om Allehaande merkelige Krigs-Bedrivt og anden selsom Eventyr, Som sig her udi Riget Ved Gamle Kemper, Navnkundige Konger, og ellers fornemme Personer begivet haver, af Arilds Tid til denne nærende Dag. Forøgede med det Andet Hundrede Viser Om Danske Konger, Kæmper og Andre, Samt hosføiede Antegnelser, Til Lyst og Lærdom*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1994) “Grundtvigs københavnske aftenskole. Om den folkelige forening ‘Danske Samfund’ 1839-43 i *Guldalderhistorier. 20 nærbilleder af perioden 1800-1850*, red. Bente Scavenius, s. 100-109. København.

- Snorre Sturluson (1178-1241) *Norges Konge-Krønike af Snorro Sturlesøn*, overs. af N.F.S. Grundtvig, bind 1-3. København.